

Referanser:

Arkivsak: 23/03265-1

Saksdokumenter:

Plan for kirkelig undervisning og læring - overordnet del
_ 22_04543-2 plan for kirkelig undervisning og læring 1406931_7_1

Plan for undervisning og læring

Sammendrag

I sin rapport levert 1. jan 2022 kom trosopplæringsutvalget med en rekke anbefalinger for arbeidet med trosopplæring i Den norske kirke fremover. Kirkerådet ba i sak KR 74/22 om at det iverksettes arbeid med ny plan for trosopplæring. På møtet februar 2023 vedtok Kirkerådet å sende Ny plan for kirkelig undervisning og læring på høring. På bakgrunn av høringsinstansenes innspill er det foretatt endringer i plandokumentet.

En revidert versjon av ny overordnet del ble lagt frem på Kirkerådets septembermøte. Saken går så til Bispemøtets oktobermøte for læremessig vurdering, og Kirkerådet får saken tilbake til behandling i desember eller januar før saken går til Kirkemøtet 2024. Plan for kirkelig undervisning og læring er planlagt behandlet på Kirkemøtet i april 2024.

Kirkerådet behandlet saken på sitt møte i september og fattet følgende vedtak:
«Kirkerådet oversender planen til Bispemøtet for læremessig vurdering» (KR 74/23).

Biskopene har et særskilt ansvar for å se til at kirken lever og lærer i samsvar med skrift og bekjennelse. Det forventes derfor at biskopene har et særlig fokus på de teologiske og læremessige sidene ved planutkastet.

Forslag til vedtak

Bispemøtet har gjort en læremessig vurdering av den reviderte versjonen av overordnet del for ny plan for kirkelig undervisning og læring, og vil uttale følgende:

- Bispemøtet takker Kirkerådet for et godt arbeid med «Ny plan for kirkelig undervisning og læring» i Den norske kirke.
- Bispemøtet har to læremessige innvendinger til planverket:
 1. Bispemøtet ber om at det dåpsteologiske grunnlag i kapittel 2 om «Dåpen» utfoldes bredere, blant annet med tanke på formidling av dåpen som sakrament og nådemiddel (jfr. CA V og IX).
 2. Bispemøtet ber om at planverket tydeligere formidler gudstjenestefeiringen og gudstjenestefellsskapet som en arena for læring og utøvelse av kristen trospraksis (jfr. CA V og VII).

- Bispemøtet har for øvrig ingen læremessige innvendinger til saken.

Saksorientering

Bakgrunn

Forslag til ny plan ble sendt på høring april 2024 med høringsfrist 15. mai. Det kom inn 56 høringssvar. Alle bispedømmene er representert med minst to høringsvar.

Høringssvarene er nokså samstemte i sin vurdering. Gjennomgående er høringsinstansene positive til innholdet i planen. De fleste mener at planen er tidsaktuell, inneholder viktige perspektiver og gode momenter. Mesteparten av innholdet er derfor bevart fra den forrige versjonen av planen.

Samtidig uttrykker mange av høringsinstansene at det er behov for å jobbe mer med helheten og språket i dokumentet. Høringsinstansene har kommet med en rekke konkrete innspill angående struktur, språk og innhold. Enkeltinnspillene er vurdert og tatt med i arbeidet med det reviderte dokumentet. Innspillene fra høringsinstansene kan til tider være motstridende. I redigeringsprosessen ble disse vurdert i lys av Trosopplæringsutvalgets rapport og tidligere saksdokumenter fra Kirkerådet. Noen av innspillene er mest relevante for arbeidet med rammeplaner og blir tatt med når disse utarbeides.

For å imøtekomme innspillene fra høringsinstansene, er det foretatt omfattende strukturelle endringer. Språket er forenklet, gjentakelser er fjernet, og det er lagt til noen forklaringer og presiseringer. Videre er det foretatt språklige endringer for å styrke indre sammenheng og dynamikk i teksten. Kapittelinnstillingen er endret. Dette bidrar til å avklare begreper, styrker sammenhengene i teksten og øker leservennligheten. For utfyllende informasjon om endringene se vedlagte sakspapir fra Kirkerådet (KR 74/23).

Bispemøtet skal gjøre en læremessig vurdering av revidert overordnet del.

Det er særlig verdt å merke seg kapittel 2 *Gud mennesket og verden: teologisk grunnlagstenkning*. Kapitlet peker på at kirkelig undervisning og læring springer ut fra misjonsbefalingen, og bygger på Dnk's læregrunnlag. I dåpsliturgien gis det kristne fellesskapet ansvar for at den dømte lærer stadig mer om dåpens innhold. Kapitlet forankrer også kirkens undervisning og læring i den treenige Gud.

Bispemøtet bør også merke seg kapittel 4 *Leve og vokse: Innhold i kirkelig undervisning og læring*. Her trekkes det fram tre innholdselementer: 1) bibel, tekst og tolkning, 2) kirkens kultur og tradisjon, 3) kristen tro i praksis.

Under Kirkerådets behandling av saken i september 2023 uttrykte Kirkerådets leder at hun gjerne ser at Bispemøtet særskilt vurderer kapitlet om dåpen, og da særlig se på «hvordan vi kan jobbe med vår forståelse av hva dåpen er».

Som Kirkerådets saksdokumenter påpeker, har det kommet mange høringsvar også på dette punktet. Svarene spriker i sitt uttrykk og teksten som nå foreligger om dåpen er godt bearbeidet etter innspill fra høringen.

Likevel er det noen punkter i planverket som kan drøftes med tanke på læremessig vurdering og formulering.

Kapittel 2 Gud, mennesket og verden: teologisk grunnlagstenkning.

Dette kapitlet ønsker, som overskriften sier, å belyse den teologiske forståelsen som legges til grunn for kirkelig undervisning og læring.

Kapittelet har fem underkapitler der tre av dem har en trinitarisk fremstilling med kapitteletsoverskriftene «Gud, vår skaper», «Jesus Kristus, vår frelser og frigjører», «Hellig ånd, vår livgiver». Dette kommuniserer godt og skaper en god ramme for fremstillingen.

Et annet av underkapitlene har tittel «Dåpen». Dette kapitlet beskriver kirkens forståelse av dåpen. Fremstillingen er preget av få ord og har en intensjon om å formidle en dåpsteologi på en enkel og kortfattet måte. Det dåpsteologiske grunnlag kan med fordel utfoldes bredere i dette kapitlet.

Dåpen som sakrament

I den korte teksten om dåpen fremkommer det ikke at dåpen er et sakrament. Det eneste stedet dette kommer frem i planverket er under kapittelet «Hellig ånd, vår livgiver» der det står: «I luthersk teologi er Den hellige ånd til stede i Bibelens ord og i sakramentene – dåpen og nattverden».

Det kunne derfor være tjenlig å utfolde kirkens forståelse av dåpen som et av kirkens sakrament, som en hellig handling. Gjennom dette kan en tydeliggjøre kirkens dåpsteologi og sakramentforståelse som en av de grunnleggende elementer i kirkelig undervisning og læring.

Vår kirkes lære om dåpens sakrament er både sterk og utfordrende. Kirkens bekjennesskrifter og liturgier utlegger dåpen som frelseshandling og gjenfødelse til nytt liv i Kristus. Når Jesus sier: «Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike» (Joh. 3,5), blir dette forstått som en understrekning av dåpens nødvendighet. Her forenes mennesker med Kristus, her blir våre barn Guds barn. Derfor er det heller ingen annen kirkelig handling som er mer ladet med grunnleggende betydningsfullt innhold enn dåpen. Den er en portal, en inngang til Guds rike. «De som blir mottatt i Guds nåde, når de ved dåpen er overgitt til Gud» (CA IX Om dåpen).

Et kjennetegn ved sakramentet er at det peker ut over den betydning vi selv til enhver tid måtte gi det. Derfor er ikke dåpens innhold gjort avhengig av dåpsfølgets trosmessige tilslutning. Sakramentet peker også ut over vår opplevelse av det.

Dåpen er ikke bare en seremoni der det øses vann over barnets hode. Men dåpen peker også på en vei å gå. Dåpen forener mennesker med Jesus for at de skal få et liv med ham, her og nå.

Dåpens vann er ved Guds ord «en nådens kilde» som gir del i frelsen gjennom den konkrete handlingen som skjer. Gud «tilgir oss vår synd, frelser oss fra dødens makt og gir oss løfte om det evige liv».

Dåpsliturgien forteller oss videre at «den allmechtige Gud har i dåpen gitt deg sin hellige Ånd, født deg på ny og tatt deg inn i sin troende menighet. Gud styrke deg med sin nåde til det evige liv». Liturgien sier her hva slags teologi vi har rundt dåpen, hva vi tror skjer. Det er noe avgjørende som har skjedd i og med selve handlingen, det er noe nytt i forholdet mellom den døbte og Gud, samtidig som den er tegn på en prosess som varer livet ut og inn i det evige liv.

Vi har fått et oppdrag fra Jesus selv: «Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler: Døp dem til Faderen og Sønnen og Den hellige ånds navn, og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere». Menighetens og kirkens oppdrag er ikke ferdig med dåpshandlingen, det prosessuelle kommer også til uttrykk i det hellige ansvaret som er gitt både foreldre, faddere, menigheten og hele kirken for «å vise omsorg for dem, be for dem, lære dem selv å be og hjelpe dem til å bruke Guds ord og delta i den hellige nattverd, så de kan leve og vokse i den kristne tro». I dåpen får vi løftet om at Jesus er med oss alle våre dager, og gjennom dåpen blir alle som er døpt en del av kirkens store fellesskap.

Bispemøtets hefte «Livstegnet. Et hefte om dåpen» forklarer dette slik: «Dåpen er et sakrament, et hellig mysterium. Når vi her forsøker å formulere sentrale sider ved dåpen, vet

vi samtidig at Guds handling med oss har større dybder enn det som kan rommes i ord. Våre ord og begreper når bare et stykke på vei når vi forsøker å forklare hva dåpen er. Det nye testamentet, bekjennelsesskriftene, liturgiene og salmeboken gir oss hjelp på veien.»

Dåpens betydning er ikke begrenset til selve dåpshandlingen. Den er et sakrament for hele livet. Dette var et viktig anliggende også for Martin Luther. Hver dag får vi som kristne leve i dåpens nåde. Det som er gitt i dåpen, skal få rom til å utfolde seg, hver dag hele livet igjennom. Den Gud som handler med et menneske i dåpen, fortsetter å handle med det hver dag.

Andre brukte måter å uttrykke at dåpen er et tegn, er å si at den er et løfte eller en gave. I dåpen gir Gud oss løfte om frelse og evig liv. Dåpens gave må mottas i tro. Når et barn blir døpt betyr dette at barnet må læres opp i den tro man er døpt til og inkluderes i det store fellesskapet i kirken. I Den norske kirkes dåpsliturgi kommer dette blant annet til uttrykk i korsteiningen «til et vitnesbyrd om at du skal tilhøre den den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus og tro på ham».

Når kirken døper, tror vi at Gud selv gjør noe med den som blir døpt. Det er Gud selv som handler med oss i dåpen. Dåpen er et sakrament, en hellig handling som Jesus selv har innstiftet og er en kjærlig handling fra Gud.

Dåpen er inngangen til livet som et kristent menneske på jorden og mennesket blir ett med Kristus og får del i Guds frelsende nåde.

I dåpen får vi et fellesskap med Jesus Kristus. I dåpsliturgien heter det derfor at «i dåpen tar Gud imot oss og forener oss med den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus». Det betyr at det Jesus har gjort for oss ved sin død og oppstandelse også gjelder oss. Slik blir dåpen også et kall til å leve i Jesu etterfølgelse.

Kapittel 4 Leve og vokse: Innhold i kirkelig undervisning og læring.

Dette kapittelet retter fokus mot kirkelig undervisning og læring: bibel, tekst og tolkning, kristen tro i praksis og kirkens kultur og tradisjon.

Kapittelet er inndelt i tre underkapitler og et av disse har overskrift «Kirsten tro i praksis». Her er å lese: «Kirkelig undervisning og læring skal knyttes til levdt liv og menneskelige erfaringer. Kristen tro i praksis handler om å gjøre tro – å bruke sakramentene, å delta i ritualer og liturgier, synge og be sammen. Deltagelse i disse praksisene gir mennesker mulighet til å sanse, oppleve og erverve kunnskap med hele kroppen uten nødvendigvis å forstå, forklare eller sette ord på erfaringen.»

I denne sammenheng ville det være naturlig å peke på gudstjenestefellsskapet som en naturlig arena for å «gjøre tro» og et sted for utøvelse av kristen trospraksis. Det å feire gudstjeneste, og gudstjenestefellsskapet som vi døpes inn i, er et sentralt og bærende sted i kirkens liv. Ikke som et pedagogisk hjelpemiddel til å forstå Gud, men som det sted der kristne møtes for å feire gudstjeneste og Jesu oppstandelse.

Å feire gudstjeneste som kirkens kjernepraksis bør fremheves her, og gjerne også flere steder i planverket der kirkens trospraksis omtales. For eksempel under tittelen «Bibel, tekst og tolkning» der det heter: «Bibelens tekster er bærende ved de kristne høytidene og gjennom kirkeåret. De leses og formidles i gudstjenester, i kirkens ritualer og hverdagstilbud og danner en felles referanseramme for kirken. Derfor er Bibelen sentral i all kirkelig undervisning og læring. Historisk har den preget allmennkulturen, språket og kunstartene. Bibelens rolle i samfunnet har endret seg, og mange av fortellingene er ikke kjent for nye generasjoner i like stor grad som tidligere».

I dette avsnittet kunne det for eksempel utdypes hvordan bibelens tekster er bærende når vi feirer gudstjeneste og for mennesker som møtes for å høre Guds ord i gudstjenestefeiringen.

Det samme gjelder i planverkets kapittel 3. Være og lære: Pedagogisk grunnlagstenkning, underpunkt «Delta og samhandle» der det heter: «Gjennom deltagelse i kirkens ritualer og menighetens mangfoldige aktiviteter kan mennesker erverve kognitiv og praktisk kunnskap, men også emosjonell og relasjonell kompetanse».

I stedet for «kirkens ritualer» kunne man her folde ut en noe større forståelse og beskrivelse der feiring av kirkens gudstjeneste, gudstjenesteliv og gudstjenestefellesskap blir en arena for læring.

Bispemøtet bes drøfte disse innspill til endring.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Skriv inn teksten her